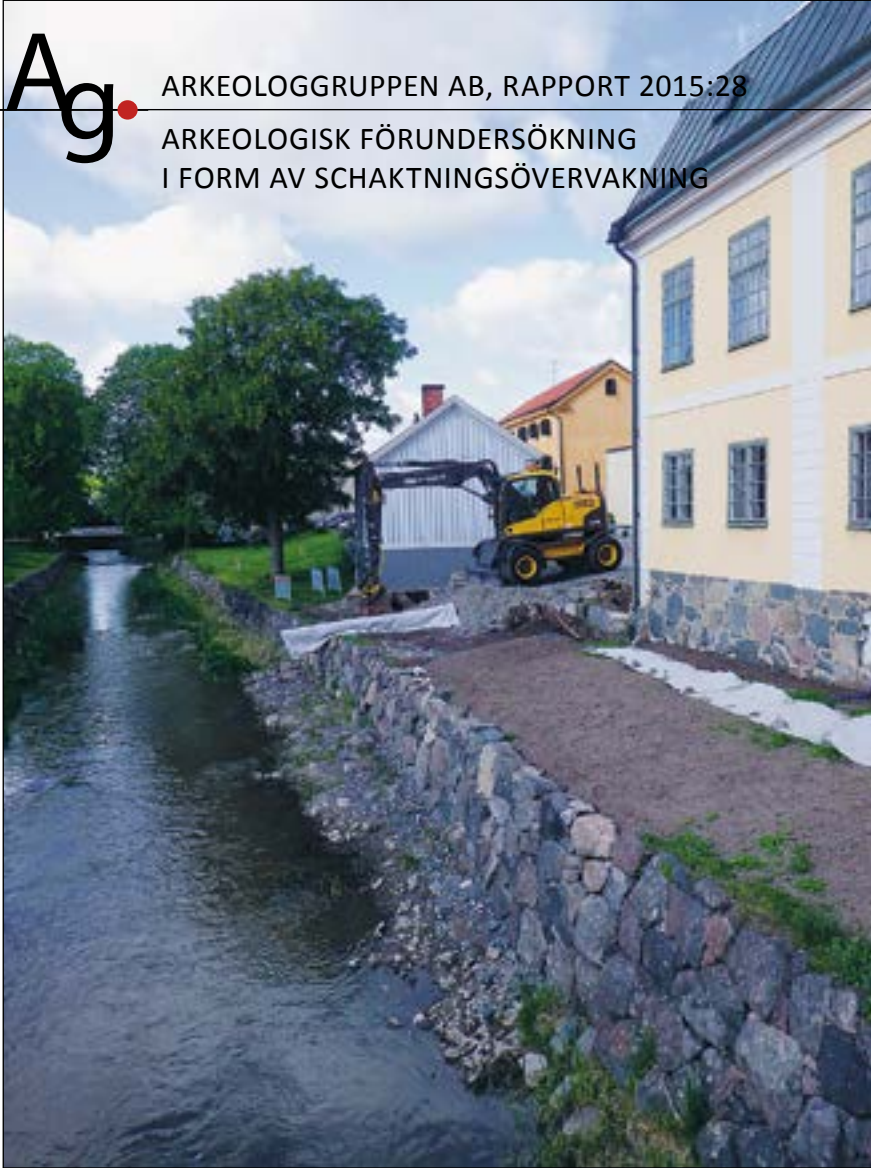

Ag.

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2015:28

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Två små schakt vid rådhuset i Söderköping

RAÄ 14:1, Söderköping 2:84, Söderköpings kommun och stad,
Östergötland

Johnny Rönngren

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2015:28
ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Två små schakt vid rådhuset i Söderköping

RAÄ 14:1, Söderköping 2:84, Söderköpings kommun och stad,
Östergötland

Johnny Rönngren

Lst dnr 431-3777-2014

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2015 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2015:28

Författare Johnny Rönngren

Grafisk form Nina Balknäs @ Högtorps Diverse

Omslagsfoto Platsen för undersökningen där två schakt grävdes
mellan rådhuset (gul byggnad t.h.) och Munkbrogatan 3
(blå byggnad bakom grävmaskinen). Foto från öster av
Johnny Rönngren.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_140001

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö.....	5
Syfte och frågeställningar.....	7
Metod och genomförande.....	7
Resultat	7
Schakt 1	7
Schakt 2	8
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen.....	8
Referenser	10
Administrativa uppgifter	11
Bilagor.....	12
Bilaga 1. Schakttabell	
Bilaga 2. Anläggningstabell	

Två små schakt vid rådhuset i Söderköping

Figur 1. Karta över trakten kring Söderköping med den aktuella undersökningsplatsen markerad med en svart cirkel. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

En arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning utfördes av Arkeologgruppen i Örebro AB i samband med att Söderköpings kommun utförde markarbete. Arbetet innebar att två schakt som var 0,6x0,5 meter stora och 0,7 meter djupa skulle grävas. I schakt 1 påträffades en äldre stenfyllning och stensatt marknivå som daterades till 1800-talet. Schakt 2 innehöll omrörda massor.

Inledning

I samband med att Söderköpings kommun utförde markarbete inför en parkinstallation väster om rådhuset utförde Arkeologgruppen i Örebro AB en arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning. Arbetet innebar att två fundament för lyktstolpar skulle grävas. Markarbetet berörde fornlämning Söderköping 14:1 som utgörs av medeltida stadslager. Fältarbetet utfördes av Johnny Rönngren den 29 maj år 2015. Beslut i ärendet fattades den 8 september 2014 av Östergötlands länsstyrelse (dnr 431-4777-14).

Bakgrund och kulturmiljö

Det aktuella undersökningsområdet är beläget i de centrala delarna av Söderköping i nära anslutning till torget, hamnen och rådhuset. Rådhuset utgjorde hjärtat i den medeltida staden där handel bedrevs och lager fanns i rådhusets källare. Söderköpings framväxt till stad skedde under tidigt 1200-tal och staden kom att bli ett makt- och handelscenter i regionen (Harrison 2012:88). I staden fanns under medeltiden tre kyrkor och ett franciskankloster.

Tidigare undersökningar har konstaterat ett medeltida vägnät bestående av kavelbroar, kantat med timrade byggnader (se Broberg & Hasselmo 1978).

I och med danskarnas brandskattning 1567 som försvagade stadens ekonomi, och en tilltagande landhöjning som gjorde vattenleden intill hamnen grundare så tynade stadens betydelse under 1600-talet och ersattes av Valdemarsvik och Norrköping.

Det nuvarande rådhuset vilar på den medeltida föregångarens källare som är 12,5x8,5 meter stor. Titeln Dominus (herr) som möjligen antyder en funktionen av borgare i Söderköping nämns år 1253 (Harrison 2012: 180). Rådmän nämns för första gången år 1293 och det äldsta omnämmandet av rådhuset är från år 1404. Det nuvarande utseendet fick rådhuset under ombyggnation åren 1773–1777.

Två små schakt vid rådhuset i Söderköping

Figur 2. Platsen för undersökningen markerad med en svart cirkel. Skala 1:10 000.

Syfte och frågeställningar

Uppdraget innebar att utföra en arkeologisk förundersökning av en del av fornlämning 14:1 som berördes av det planerade anläggandet av ett antal lyktstolpar. Syftet med förundersökningen var följande:

- Att tillse att fast fornlämning berördes i så liten omfattning som möjligt.
- Fornlämningar som eventuellt framkom skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning, samt om möjligt dateras.

Detta kan sammanfattas enligt följande:

- eventuell förekomst av kulturlager, deras karaktär och ålder
- eventuell förekomst av anläggningar och bedömning av deras typ, antal och ålder
- eventuellt fyndinnehåll, vilket ska inkludera en bedömning av fyndens typ, antal och ålder
- bedömning av fornlämningens bevarandegrad på aktuell plats
- rumslig avgränsning av fornlämningen inom exploateringsområdet
- bedömning av vilka typer av aktiviteter som ligger bakom eventuella kulturlager, anläggningar och fynd som påträffas vid förundersökningen.

Metod och genomförande

Då markarbetet inbegrep schaktning närvarade en arkeolog vid de ställen där grävning för lyktstolpsfundament utfördes. Vardera grop var 0,6x0,5 meter i storlek och grävdes ned till 0,7 meters djup. Arbetet genomfördes med skiktvis avbaning med maskin ner till eventuella lager, anläggningar eller konstruktioner som mätes in med RTK-GPS och dokumenterades skriftligt i plan samt fotograferades. Kulturlager och konstruktioner handrensades för att bedöma karaktär, funktion och eventuell datering. Schakten mättes in och dokumenterades skriftligt samt fotograferades.

Resultat

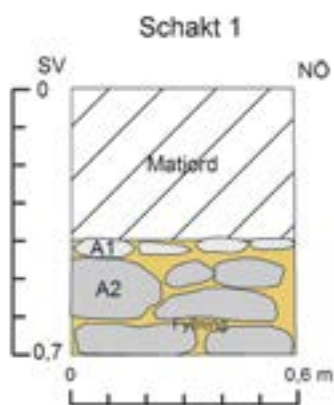
Schakt 1

Schaktet grävdes 0,2 meter nordöst om det nordöstra hörnet till Munkbrogatan 3. Överst fanns ett 0,4 meter djupt lager med myllig matjord. Enligt en boende i huset hade blomodlingar tidigare funnits invid fasaden och längs kajkanten. Vid 0,4 meters djup påträffades en stenläggning (A1) med stenar som var 0,1–0,15 meter i storlek med en flat ovansida. Undertill fanns grövre stenar (A2) med huggna ytor. De grövre stenarna mätte 0,2–0,6 meter i storlek och

Två små schakt vid rådhuset i Söderköping

påträffades ned till schaktbotten vid 0,7 meters djup. I fyllningen mellan stenarna påträffades kritpipskraft och yngre rödgodskeramik som daterades till 1800-tal.

De grövre stenarna kan troligen höra till en stenfyllning som fyllts upp bakom kajen för att ge stadga. Det övre skiktet som hade mindre sten med flat ovansida utgör en äldre marknivå.

Figur 3. Profil över schakt 1. Skala 1:20.

Schakt 2

Schaktet grävdes cirka 0,4 meter sydväst om rådhusets sydvästra hörn. I schaktet påträffades en fyllning som bestod av tegelkross, puts, grus och sand. Marken har troligen blivit omrörd i samband med tidigare markarbeten på platsen. Det har möjligen skett i samband med att äldre vatten- och avloppsinstallationer utförts. Dessa kopplades in i rådhuset via den västra kortsidan.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Förundersökningens främsta syfte var att tillse att fornlämning berördes i sådan liten omfattning som möjligt. Fornlämningar som påträffades skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras.

Detta kan sammanfattas enligt följande punkter:

- eventuell förekomst av kulturlager, deras karaktär och ålder
- eventuell förekomst av anläggningar och en bedömning av deras typ, antal och ålder
- bedömning av eventuellt fyndinnehåll, deras typ, antal och ålder
- bedömning av vilka typer av aktiviteter som ligger bakom de eventuella kulturlager, anläggningar och fynd som påträffas på platsen

Figur 4. Schaktplan över schakten som grävdes vid rådhuset. Skala 1:500.

De frågor som ställdes inför undersökningen har besvarats och inga avvikelser från undersökningsplanen har gjorts. I den mån som det har varit möjligt har utbredningen av kulturlager fastställts, dess ålder och karaktär bestämts. Inga medeltida lager eller anläggningar framkom utan endast en stenfyllning från 1800-talet berördes.

Två små schakt vid rådhuset i Söderköping

Referenser

Tryckta källor

Harrison, D. 2012. *En medeltida storstad. Historien om Söderköping*. Stockholm.

Broberg, B & Hasselmo, M. 1978. Söderköping. *Medeltidsstaden 5*. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer, rapport. Göteborg.

Administrativa uppgifter

Landskap: Östergötland
Län: Östergötlands län
Kommun: Söderköpings kommun
Socken: Söderköpings socken
Fastighet: Söderköping 2:84

Arkeologgruppens diarienummer: Ag 2014_39
Länsstyrelsens diarienummer: 431-3777-2014
Projektnr: 2014_39
Fornlämningsnr: Söderköping 14:1

Projektledning:
Johnny Rönngren

Personal:
Johnny Rönngren

Undersökningstid: 2015-05-29

Exploateringsyta: 0,6 m²

Undersökt yta: 0,6 m², 1,2 löpmeter

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:

–

Digitalt arkiv:

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd:

Inga fynd omhändertogs.

Bilaga 1. Schakttabell

Schaktnr	Storlek i meter	Djup i meter	Beskrivning
1	0,6x0,5	0,7	Matjord - 0,4 m Stenläggning - 0,1 m Stenfyllning - 0,2 m
2	0,6x0,5	0,8	Omrörda massor - 0,8 m

Bilaga 2. Anläggningstabell

Anr	Typ	Storlek i meter	Djup i meter	Beskrivning
1	Stenläggning	0,6x0,5	0,1	Flata stenar 0,1 meter stora, utgör stenläggning.
2	Stenfyllning	0,6x0,5	>0,2	Stenar 0,2-0,6 meter stora i jordfyllning. Stadga för kajanläggning. I stenfyllningen påträffades kritpipskaft och yngre rödgodskeramik som daterades till 1800-tal.

